

مقدمه

در سال‌های اخیر، سطح زیر کشت محصولات گلخانه‌ای به دلیل وجود مزایای مختلفی مانند راندمان بالای تولید محصول در گلخانه، تولید خارج از فصل محصولات، کیفیت بالای محصول تولیدی، مصرف کم آب (به خصوص در شرایط خشکسالی) و ایجاد اشتغال به سرعت رو به افزایش بوده است. شرایط دمایی و رطوبتی در محیط بسته گلخانه، برای رشد و تکثیر بسیاری از آفات و بیمارگرهای گیاهی مناسب است. بنابراین پس از ورود این گونه عوامل به گلخانه، به سرعت تکثیر گردیده و موجب بروز خسارت کمی و کیفی به محصول می‌گردند، بنابراین آشنایی با روش‌های مبارزه با آنها بسیار ضروری و کمک کننده است.

پوسیدگی سیاه

میوه از طریق گل مورد حمله قرار می‌گیرد و گوشت میوه به سرعت نرم، پوسیده و آبسوخته می‌شود. در نهایت میوه چروکیده و مومیایی شده و بوی لیمو می‌دهد. در روی تمامی بافت‌های آلوده، اندام‌های اسپورزای ریز سیاه رنگ قارچ به صورت ردیف‌های طولی موازی بر روی بافت‌های بیرونی خشک و تکه تکه شده دیده می‌شوند. ریشه به دلیل وجود ریزسختینه‌های قارچ، دارای نقاط تیره رنگ است. دمای ۲۰ درجه سلسیوس برای بیماری مناسب است. البته هر چه دما بالاتر برود و نیاز آبی گیاه افزایش یابد بیماری نیز شدیدتر می‌شود.

مدیریت

- ۱- تهویه مناسب انتشار بیماری را کنترل می‌کند و جمع‌آوری و حذف قسمت‌های خشک شده و مسن گیاه از استقرار قارچ جلوگیری می‌نماید. رعایت اصول بهداشتی در گلخانه، منابع آلودگی را از بین می‌برد.
- ۲- ضدعفونی خاک گلخانه با سموم تدخینی یا بخار آب موجب کنترل بیماری می‌شود.
- ۳- پیوند خیار روی کدو و همچنین کشت خیار در بسترهای پاستوریزه راهکارهای عملی‌تر و مؤثرتری نسبت به ضدعفونی خاک هستند.
- ۴- تناوب زراعی به دلیل دوام زیاد ریزسختینه‌ها در خاک چندان مؤثر نیست.

پوسیدگی ذغالی

عامل بیماری: *Macrophomina phaseolina*

بیماری‌های خیار در گلخانه - بخش سوم

PTMP/SK/R&D/A/Cucumber diseases in the greenhouse/24072022

عامل بیماری که یک قارچ خاکزاد است به ریشه، ساقه و یا میوه در تماس با خاک حمله می‌کند. روی گیاهچه‌ها، شانکرهای سیاه فرورفته روی هیپوکوتیل در زمان ظهور ایجاد می‌شود. این شانکرها که الگوی دواير متحدالمرکز را دارند، باعث کوتولگی و پژمردگی بوته می‌شوند. با حمله به گیاهان بزرگتر، ساقه‌های رونده و برگ‌های طوقه زرد شده و می‌میرند. معمولاً یک زخم آسوخته در سطح خاک ایجاد و چند سانتی‌متر روی ساقه به طرف بالا گسترش می‌یابد (شکل ۱).

شکل ۱- آثار خسارت ناشی از *Macrophomina phaseolina*

زخم‌های قهوه‌ای آسوخته نیز روی میوه ایجاد می‌شوند. تراوش‌های قطره‌ای کهربایی رنگ ممکن است در سطح بافت آلوده دیده شود. در نهایت زخم‌ها خشک شده، به رنگ خرمایی روشن در می‌آیند و ریز سختینه‌ها تشکیل می‌گردند. این بیماری بذر زاد است و در دمای بالا اتفاق می‌افتد. شوری بالای خاک، تنش آبی و باردهی زیاد گیاه موجب حساسیت بیشتر گیاه می‌شود. ریز سختینه‌ها منبع اصلی زاد مایه بوده و در ۲۰ سانتی‌متر بالایی خاک قادرند به مدت دو الی ۱۵ سال زنده بمانند.

مدیریت

- ۱- شرایط آبیاری بایستی به گونه‌ای باشد که از بروز تنش آبی جلوگیری شود.
- ۲- اگر شوری بالا است، آبشویی بایستی انجام شود، به ویژه در آبیاری قطره‌ای با آب‌های شور که احتمال بالا رفتن غلظت نمک در خاک زیاد است.

بیماری‌های خیار در گلخانه - بخش سوم

PTMP/SK/R&D/A/Cucumber diseases in the greenhouse/24072022

۳- تمام بقایای گیاهی باید در انتهای فصل از بین بروند یا شخم عمیق زده شوند.

۴- تناوب سه ساله با گیاهان غیر کدوئیان مفید است، هرچند که دامنه میزبانی گسترده و دوام زیاد ریزسختینه‌ها اثرگذاری آن را کمتر می‌کند.

منبع

قادری، رضا (۱۴۰۰). گلخانه از دیدگاه یک گیاه‌پزشک (چاپ اول). شیراز: انتشارات مرجع علم.

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

